

DOI: [https://doi.org/10.18524/2410-2601.2020.2\(34\).218123](https://doi.org/10.18524/2410-2601.2020.2(34).218123)

УДК 38.2

Крістіна Золотарьова

**ВПЛИВ МИСТЕЦТВА КАРИКАТУРИ НА ВИБОРИ
ПРЕЗИДЕНТА ФРАНЦІЇ 2017 РОКУ**

Проаналізована традиція політичної карикатури в культурі Франції, її вплив на специфіку світосприйняття та аналізу явищ суспільством. Розглянуті масовість, чіткість, доступність змісту як характерні риси феномену карикатури у французькому мистецтві. Підкреслюється унікальність феномену та його динаміка у розрізі часу. Автором досліджується мистецтво сатири та карикатури як діючого інструмента у політичній боротьбі, його вплив на результат передвиборної кампанії 2017 року у Франції.

Ключові слова: карикатура, політична карикатура, вибори Президента Франції, розслідування, «Канар аншене», політична сатира, Шарлі Ебдо.

Взимку 2017 року у Франції у самому розпалі відбувається передвиборна компанія за пост Президента, результати якої були зовсім непередбачуваними. Саме ця політична компанія у подальшому стане однією з найдорожчих в сучасній історії цієї країни. Екзит-поли, рейтинги, опитування були дуже різнобарвними та не давали чіткої відповіді щодо конкретних обранців суспільства. Тим не менш, вже в січні починають формуватися перші рейтинги, де з'являються лідери. Серед основних лідируючих кандидатів найбільшою довірою та повагою користується Франсуа Фійон, який своєю програмою та репутацією відповідає очікуванням та настроям більш консервативної частини суспільства. На другому місці йде представниця радикального політичного крила Франції – Марі Ле Пен.

Програми претендентів відображають інтереси та хвилювання значної частини суспільства. Слід зазначити, що саме кінцевий результат цих виборів мав би вплив не тільки на майбутню долю країни, але й на вектор розвитку політики всього Євросоюзу. В той момент, коли перемога Франсуа Фійона стає вже більш передбачуваною, відбувається унікальне явище, яке демонструє місце феномену політичної карикатури та сатири у житті цілої країни. 25 січня 2017 року в сатиричному виданні «Канар аншене» (близько 600 тис. примірників) виходить скандальна публікація про незаконні прибутки дружини Франсуа Фіона Пенелопи, які вона отримала з державного бюджету як помічниця парламентаря, крім того, такі ж фіктивні зарплатні отримували їх двоє дітей [Сатирична газета...]. Через тиждень, 1 лютого, виходить ще одна публікація, яка більш детально розглядає і розкладає по фактам відображені вище ствердження (іл. 1). Ці публікації

спричиняють шоковий ефект, який поступово змінюється на вкрай негативну реакцію та втрату кандидатом репутації, довіри виборців, кар'єри. Яким чином сатирична публікація спромоглася спричинити такий резонанс та відгук в суспільстві? На це питання можливо дати відповідь, тільки враховуючи соціально-історичні передумови виникнення та подальший розвиток феномену французької політичної карикатури.

У культурі Франції мистецтво карикатури починає активно розвиватись з середини XVIII ст., у період Французької революції, але бере свій початок ще з XVII ст., а саме – з часів правління Анрі IV. Характерним ілюстративним прикладом початку XVIII ст. є відображення історичної та правлячої постаті Людовика XIV («Короля-сонця»), що зображений сидячи на троні у формі сонця, проміні якого відповідають ключовим датам правління монарха, переважно з негативним забарвленням (іл. 2). Тобто, це є чітким прикладом політичної карикатури Франції, але у первозданному вигляді – більш стриманому у пластичних та сатиричних виразах. Іншим прикладом політичної карикатури вже кінця XVIII ст. (періоду Французької революції) є зображення «Асамблеї аристократів» (іл. 3), де автор демонструє більш різкі та виразні ілюстративні прийоми відображення стану аристократичної ланки суспільства та її відношення до інших.

Унікальним періодом у мистецтві карикатури є період правління Наполеона Бонапарта, бо його правління знайшло відгук не тільки у французький графіці, а й стало дуже поширеним та висвітленим у мистецтві Європи [Філатова: 2016]. Особливою увагою до політичних процесів відзначились англійські карикатуристи, котрі активно приділяли увагу саме «французький темі» у своїх роботах [Філатова: 2017]. Французька карикатура, на відміну від англійської, діє більш агресивно та гостро, приділяючи менше уваги зовнішньому та інтуїтивному в транслюванні змістів, що зумовлюється її опозиційним формуванням та розвитком [Леонтьєва: 2014]. Політична карикатура і сатира стає влучною відповіддю на гострі соціальні, культурні, політичні питання, що турбують більшість народу, та доступним кожному джерелом нової інформації.

Як зазначає І. Негро в публікації «Візуальна метафора та метонімія в французькій політичній карикатурі», політичний малюнок має такі якості та функції: дескриптивна – як опис, натяк соціально-політичної події; розуміння політичної карикатури можливо лише за умов інформованості та включенні у факти події, ситуації; комбінація реального, актуального та уявного є ключовою функцією карикатури (метафоричний процес) як провідника між фактами та вигадками, що відбувається у візуальній формі; поширеною формою є карикатура людини та її якостей; карикатура є критичним висвітленням подій; метафора – ключовий спосіб активації

каркатури [Negro: 2013]. Таким чином, метафора – метафоричний процес є ключовим у впливі каркатури на читача, споглядача. Саме метафорична мова ілюстративного зображення використовується в мистецтві Франції ще з XII ст., більш за все – у книжковій мініатюрі. Розуміння контексту, якостей кольорів та символічного значення зображення в той час є більш привілейованим, але за межами «книжкового мистецтва вчених», тим не менш, цей метафоричний світ Середньовіччя був доступний кожному у повсякденному житті. Окремо слід зазначити, що Теорія концептуальної метафори та метонімії в дослідженні мистецтва каркатури, особливо політичної, є вкрай поширеною та розповсюдженою [Genova: 2018].

Вже у XIX ст. починають поширюватись сатиричні видання та розвивається такий сталий ілюстративний жанр як політична каркатура. Ключовим у цей період можна вважати саме метафоричність природи каркатури як джерела розуміння її сутності людиною малоосвіченою, або масовою доступності. Сама каркатура стає більш гострою, агресивною та різкою, гротескною, але при тому переходить у монохромію, а колір перестає бути ключовим засобом передачі інформації, що скоріше зумовлюється специфікою друку для видавництва більшої кількості примірників. Для дослідників саме період з XIX ст. у мистецтві політичної каркатури Франції є одним із найбільших викликів та актуальних тем [Голиков: 2018].

Насправді, це дійсно зірковий час митців та графіків, серед яких необхідно виділити такі ключові імена: Оноре Дом'є, Огюст Буке, Каран д'Аш, Огюст Вімар, Жан д'Ауріан, Альберт Гійом, Моріс Совеїр, Густав Доре, Чарльз Філіпон, П'єр Ліссак та багато інших. З XIX ст. з'являлось величезна кількість сатиричних щотижневиків та журналів, що зникали і переставали видаватись вже через кілька випусків. Значними прикладами сатиричної преси можна вважати такими: «Корсар» (1823–1858), «Фігаро» (1826–теперішній час), «Карикатур» (1830–1843), «Шаріварі» (1832–1937), «Пті Журналь» (1863–1944), «Матен» (1883–1944), «Фру-фру» (1900–1923), «Асiette ао Бьор» (1901–1936), «Ом дю Жур» (1908–1919), «Крапуйо» (1915–2017), «Канар Аншене» (1915–теперішній час), «Хара-Кірі» (1960–1989) пізніше «Шарлі Ебдо» (1970–теперішній час), «Мінут» (1962–теперішній час). Цікавим для нас є унікальна різноплановість, різнобарвність у поглядах авторів та редакції цих видань, їх реакція на гострі, хвилюючі суспільство події.

Політична каркатура у Франції мала декілька ключових спалахів, які відобразились на активності та збільшенні зображень, що відображали події та транслювали загальну схвильованість подіями: справа Дрейфуса та антисемітські настрої; відокремлення церкви від держави; висвітлення Першої світової війни та інші [Шаповалова: 2013]. У мистецтві політичної каркатури з початку Першої світової війни розповсюдженням стає мистецтво

плакату, де відбувається повернення до поліхромії, а колір знов стає важливим засобом реалізації метафоричного процесу. Крім того, необхідно відзначити і політичну карикатуру часів Другої світової війни, післявоєнні (наприклад: «Кавказький танок» 1950 року) та періоду правління Шарля де Голля («Тільки проголосуй, я подбаю про інше» та «Будь молодим та не базикай» 1968 року). Політична карикатура на військову тематику переважно звертається до вкрай болісних тем, котрі мають небагато спільного із мистецтвом сатиричного малюнку в традиційному його розумінні. Така карикатура спрямована на передачу і розповсюдження конкретного ідеологічного, політичного змісту, задля якого використовується більш жорсткі візуальні рішення.

Повертаючись до 2017 року, нагадаємо: 1 лютого виходять не тільки подробиці розслідування про Ф. Фійона, але й перші публікації в сатиричних виданнях по всій країні, у тому числі і в журналі «Шарлі Ебдо», не дивлячись на невеликий тираж (60 тис.), у друкованому вигляді і мільйонні перегляди сайту, обкладинка із назвою: «Виграй 500 тис. євро, не роблячи нічого, із маскою П. Фійон» (01.02.2017). Хвилю починає підтримувати вся преса Франції, світові ЗМІ виходять із галасливими публікаціями, починається так званий «Пенелопагейт» (іл. 5, 6, 7, 8), по аналогії із відомим на весь світ «Вотергейтським скандалом». Слід зазначити, що під час передвиборної компанії в усіх популярних сатиричних виданнях регулярно виходили карикатури та гумористичні публікації, що викривали негативні сторони політичних опонентів.

Серед ключових негативних рис та акцентів, якими наділялись політики, були такі: марнотратство (Ф. та П. Фійон, їх дорогі предмети побуту, одяг, аксесуари, статусні речі), радикальність (М. ле Пен з її відношенням з батьком, його антисемітські погляди, негативне ставлення до емігрантів), «ейджизм» (Е. Макрон та його відношення із Б. Макрон, їх різниця у віці, походженні). Ці негативні якості не були єдиними, що висвітлювались в публікаціях, але на них робився найбільший акцент. Крім того, постійно використовувались в політичних карикатурах Франції цього періоду такі теми: підкупність та незаконна співпраця із іншими країнами, матеріальне забезпечення виборчих компаній, помилки минулого, родинні та дружні зв'язки, світоглядні специфікації та сумнівність політичних програм, їх реалізація. Зрозуміло, що не всі ці теми знаходили відгук та отримували шокуючі наслідки. Слід зазначити, що існує окрема ланка політичної карикатури, котра дуже активно розповсюджувалась і в цей передвиборний період. Тип політичної карикатури, який має дуже низький рівень художньої майстерності, із повністю відсутньою сатиричною стороною, де акцентування робиться скоріше на світоглядних завданнях замовника-

спонсора. Таку карикатуру важко сплутати із «справжнім» мистецтвом карикатури Франції, її завжди супроводжує безцеремонність і недалекість в трансляції змістів.

Ситуація з «Пенелопагейтом» отримала такий швидкий та різкий розвиток, бо перша публікація мала під своїми ствердженнями та гумористичними посилами реальні факти, що і є ідеальним відображенням принципом карикатури – прокладенням моста між фактами та фантазіями. 24 лютого фінансова прокуратура Франції починає розслідування стосовно фактів, викладених у публікаціях від 25 січня та 1 лютого 2017 р., а вже 14 березня були висунені офіційні звинувачення [Франсуа і Пенелопа Фійон...]. ЗМІ, суспільство, правоохоронні органи з кожним днем приділяли свою увагу саме кримінальній стороні здобутків Ф. Фійона та його дружини. В хід пішли не просто ствердження, щодо потенційного порушення законодавства Франції, а й фактичних їх розбір, висвітлення непомірних трат – марнотратства. При тому, щодо інших кандидатів також були сумнівні моменти, але жоден з них не був доведений. Слід зазначити, що Ф. Фійон свою провину не визнав і до останнього приймав участь у виборчій гонці, де зайняв третє місце і не пройшов у другий тур [Міністерство внутрішніх справ...]. Мистецтво політичної карикатури, його вплив на вибори президента Франції має риси феноменального явища. Унікальним є саме непередбачуваність умов в яких існує і розвивається цей феномен, його потенціал і реальний вплив на ситуацію в країні.

Виходячи із вище зазначеного, можливо зробити декілька ключових висновків. Феномен політичної карикатури насправді знаходить відгук у сучасному французькому суспільстві та є вкрай важливим, доступним і масовим джерелом передачі інформації. Про справжню феноменальність цього явища свідчить ситуація із виборчими процесами 2017 року. Корні довіри, розуміння суспільством йдуть з часів середньовіччя, у XII ст., а саме – в період активного розвитку мистецтва книжкової мініатюри. У період правління Наполеона Бонапарта, Французької революції, гострих соціально-політичних справ у житті країни, Першої і Другої світових війн та поствоєнного періоду політична карикатура отримує значні стимули розвитку та розповсюдження. Ключовою якістю політичної карикатури є передача реального та фантазійного, через метафору – метафоричний процес, що реалізується у візуальному прояві, через гротескні та сатиричні стилістичні засоби. Поліхромність карикатурного зображення з розвитком видавництва та масовістю тиражів перестає бути значущим фактором у його реалізації, але в період розвитку політичної карикатури в межах плакатної графіки колір повертає свій вплив. Крім того, серед характерних рис цього феномену необхідно відзначити: ясність, чіткість, різкість, агресивність,

нетерпимість до негативних проявів людини, гротескність ілюстративної мови.

Карикатура в історії Франції є відображенням хвилюючих процесів у країні, суспільстві та його житті. Франція є однією з небагатьох країн, де сатирична та карикатурна традиція досі має шанувальників і є актуальним феноменом культури, дослідженню якого необхідно приділяти увагу.

Список використаної літератури

- Голиков, А. Г. (2018) *Проблемы источниковедческого изучения политической карикатуры (вторая половина XIX–начало XX в.)*, в: *Вестник МГУ*, сер. 8, № 4, Москва. Дата звернення: 24.05.20. Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/problem-y-istochnikovvedcheskogo-izucheniya-politicheskoy-karikatury-vtoraya-pоловина-xix-nachalo-xx-v>.
- Леонтьева, Е. В. (2014) *Политическая карикатура III. Филиппона и французская журналистика середины XIX в.*, в: *Вестник РГГУ*, сер. *Литературоведение. Языкознание. Культурология*, № 6 (68), Москва. Дата звернення: 24.05.20. Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/politicheskaya-karikatura-sh-filipona-i-frantsuzskaya-zhurnalistika-serediny-xix-v-1>.
- Міністерство внутрішніх справ Франції. *Результати президентських виборів*. Дата звернення: 24.05.20. Режим доступу: [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult__presidentielle-2017/\(path\)/presidentielle2017/](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult__presidentielle-2017/(path)/presidentielle2017/).
- Сатирична газета «Le Canard Enchaîné», публікації про Пенелопу Філон. Дата звернення: 24.05.20. Режим доступу: <https://www.lecanardenchaine.fr/tag/penelope-fillon>.
- Филатова, М. (2017) *Коллекция французской политической карикатуры начала XIX века в фондах Харьковского художественного музея*, в: *Искусство и культура: науч.-практ. журн. Витеб. гос. ун-т им. П. М. Машиерова*, № 3, Витебск, сс. 28–33.
- Филатова, М. (2016) *Образ Наполеона Бонапарта в английській та французькій карикатурі кін. XVIII–поч. XIX ст.*, в: *Тези доповід. і повід. міжн.наук.-теорет. конф, присв. 70-й річ. ЛНАМ, 140-й річн. з час.засн. проф. мист. осв. у Львові*, Львів: ЛНАМ, сс. 102–103.
- Франсуа і Пенелопу Філон відправленні до кримінального суду. Дата звернення: 24.05.20. Режим доступу: <https://www.lemonde.fr/police-justice/article/2019/04/2>.
- Шарапова, И. Л. (2013) *Роль политической карикатуры во Франции как катализатора политической борьбы*, в: *Вестник ОмГУ*. № 3 (69), Омск. Дата звернення: 24.05.20. Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/>

[n/rol-politicheskoy-karikatury-vo-frantsii-kak-katalizatora-politicheskoy-borby](#).

- Genova, D. (2018) *Grasping political cartoons? Not an easy matter*, in: *European Journal of Humour Research*, № (1). pp. 85–99. Retrieved on April 24, 2020 from <https://europeanjournalofhumour.org/index.php/ejhr/article/view/207/pdf>.
- Greenberg, J. (2002) *Framing and temporality in political cartoons: a critical analysis of visual news discourse*, in: *The Canadian Review of Sociology and Anthropology*, vol. 39, № 2, 2002, p. 181. Retrieved on April 24, 2020 from <https://link.gale.com/apps/doc/A87720848/CPI?u=mont88738&sid=CPI&xid=89ebe252>.
- Negro, I. (2013). *Visual metaphor and metonymy in French political cartoons*, in: *Revista Española de Linguística Aplicada*, # 26. pp. 365–384. Retrieved on April 24, 2020 from https://www.researchgate.net/publication/261097950_Visual_metaphor_and_metonymy_in_French_political_cartoons.

Кристина Золотарёва

ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВА КАРИКАТУРЫ НА ВЫБОРЫ ПРЕЗИДЕНТА ФРАНЦИИ 2017 ГОДА

Проанализирована и рассмотрена традиция политической карикатуры в культуре Франции, ее влияние на специфику мировосприятия и анализа явлений обществом. Рассмотрена массовость, четкость, доступность содержания как характерные черты феномена карикатуры во французском искусстве. Подчеркивается уникальность феномена и его динамика в разрезе времени. Автором исследуется искусство сатиры и карикатуры как действующего инструмента в политической борьбе, его влияние на результат предвыборной кампании 2017 года во Франции.

Ключевые слова: карикатура, политическая карикатура, выборы Президента Франции, расследование, «Канар аншене», политическая сатира, Шарли Эбдо.

Kristina Zolotarova

THE INFLUENCE OF CARICATURE ARTS ON THE ELECTION OF THE PRESIDENT OF FRANCE 2017

The tradition of political caricature in the culture of France, its influence on the specifics of worldview and analysis of phenomena by society is analyzed. Mass, clarity, accessibility of content as characteristic features of the phenomenon of caricature in French art is considered. The uniqueness of the phenomenon and its dynamics in terms of time is emphasized. The author studies the art of satire and caricature as an active tool in the political struggle, its impact on the outcome of the 2017 election campaign in France. After researching this topic, the author comes to some conclusions. The

phenomenon of political caricature actually finds a response in modern French society and is an extremely important, accessible and mass source of information. The real phenomenal nature of this phenomenon evidenced by the situation with the 2017 election process. The roots of trust and understanding of society go back to the Middle Ages, in the XII century, namely during the period of active development of the art of book miniature. During the reign of Napoleon Bonaparte, the French Revolution, acute socio-political affairs in the life of the country, the First and Second World Wars and the post-war period, political caricature received significant incentives for development and spread. The key quality of political caricature is the transfer of the real and the fantasy, through metaphor - a metaphorical process, which is realized in visual manifestation, through grotesque and satirical stylistic means. The polychrome nature of the caricature with the development of publishing houses and mass circulation ceases to be a significant factor in its implementation, but during the development of political caricature within the poster graphics, the color returns to its influence.

Caricature in the history of France is a reflection of exciting processes in the country, society and his life. France is one of the few countries where the satirical and caricature tradition still has fans and is a relevant cultural phenomenon that needs to be studied.

Keywords: caricature, political caricature, Presidential elections in France, investigation, *Le Canard enchainé*, political satire, Charlie Ebdo.

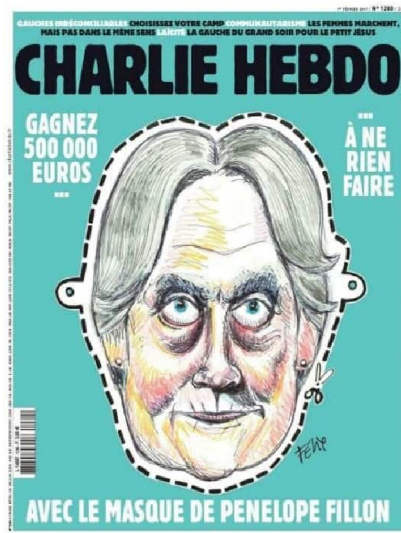
References

- Golikov, A. G. (2018) *Problemy istochnikovedcheskogo izucheniya politicheskoy karikatury (vtoraya polovina XIX–nachalo XX v.)* [Problems of source study of political cartoons (second half of the 19th–early 20th centuries)], v: *Vestnik MGU*, ser. 8, № 4, Moskva. Retrieved on April 24, 2020 from <https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-istochnikovovedcheskogo-izucheniya-politicheskoy-karikatury-vtoraya-polovina-xix-nachalo-xx-v>.
- Leontyeva, E. V. (2014) *Politicheskaya karikatura Sh. Filipona i frantsuzskaya zhurnalistika serediny XIX v.* [Political caricature of Charles Philipon and French journalism of the mid-19th century], v: *Vestnik RGGU*, ser. *Literaturovedeniye. Yazykoznanie. Kulturologiya*, № 6 (68), Moskva. Retrieved on April 24, 2020 from <https://cyberleninka.ru/article/n/politicheskaya-karikatura-sh-filipona-i-frantsuzskaya-zhurnalistika-serediny-xix-v-1>.
- Ministerstvo vnutrishnix sprav Franciyi. Rezultaty prezidentskykh vyboriv [Ministry of the Interior of France. The results of the presidential election].

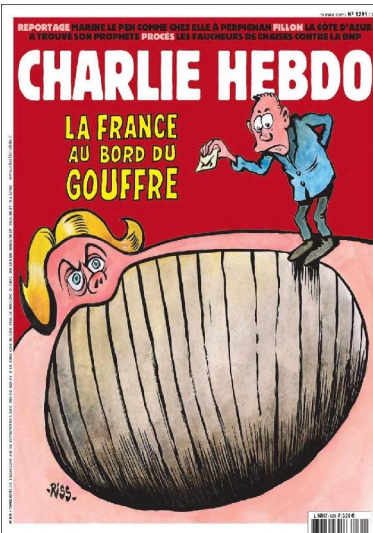
- Retrieved on April 24, 2020 from [https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult___presidentielle-2017/\(path\)/presidentielle2017](https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Presidentielles/elecresult___presidentielle-2017/(path)/presidentielle2017).
- Satyrychna gazeta «*Le Canard Enchainé*», publikaciyi pro Penelopu Fijon [Satirical newspaper «*Le Canard Enchainé*», publications about Penelope Fillon]. Retrieved on April 24, 2020 from <https://www.lecanardenchaine.fr/tag/penelope-fillon/>.
- Filatova, M. (2017) *Kollektsiya frantsuzskoy politicheskoy karikatury nachala XIX veka v fondakh Kharkovskogo khudozhestvennogo muzeya* [Collection of French political caricatures of the early 19th century in the funds of the Kharkov Art Museum], v: *Iskusstvo i kultura: nauch.-prakt. zhurn. Viteb. gos. un-t im. P. M. Masherova*. № 3, Vitebsk, pp. 28–33.
- Filatova M. (2016). *Obraz Napoleona Bonaparta v anglijs "kij ta francuz" "kij kary" "katuri kin. XVIII–poch. XIX st.* [The image of Napoleon Bonaparte in English and French caricature en. XVIII–beg. XIX century.], v: *Tezy dopovid. i povid. mizhn. nauk.-teoret. konf, prysv. 70-j rich. LNAM, 140-j richn. z chas. zasniv. prof. myst. osv. u Lvovi, Lviv, LNAM*, pp. 102–103.
- Fransua i Penelopa Fijon vidpravleni do kryminalnogo sudu [Francois and Penelope Fillon were sent to criminal court]. Retrieved on April 24, 2020 from <https://www.lemonde.fr/police-justice/article/2019/04/2>.
- Shararpova, I. L. (2013) *Rol politicheskoy karikatury vo Frantsii kak katalizatora politicheskoy borby* [The roll of political caricature in France as catalyst of political struggle], v: *Vestnik OmGU*, № 3 (69), Omsk. Retrieved on April 24, 2020 from <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-politicheskoy-karikatury-vo-frantsii-kak-katalizatora-politicheskoy-borby/n/>.
- Genova, D. (2018) *Grasping political cartoons? Not an easy matter*, in: *European Journal of Humour Research*, № 6 (1), pp. 85–99. Retrieved on April 24, 2020 from <https://europeanjournalofhumour.org/index.php/ejhr/article/view/207/pdf>.
- Greenberg, J. (2002) *Framing and temporality in political cartoons: a critical analysis of visual news discourse*, in: *The Canadian Review of Sociology and Anthropology*, vol. 39, № 2, p. 181. Retrieved on April 24, 2020 from <https://link.gale.com/apps/doc/A87720848/CPI?u=mont88738&sid=CPI&id=89ebe252>.
- Negro, I. (2013) *Visual metaphor and metonymy in French political cartoons*, in: *Revista Española de Linguística Aplicada*, # 26, pp. 365–384. Retrieved on April 24, 2020 from https://www.researchgate.net/publication/261097950_Visual_metaphor_and_metonymy_in_French_political_cartoons.



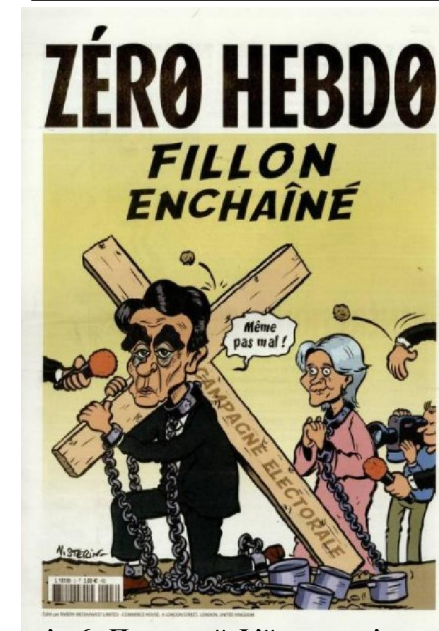
іл. 3 «Асамблея аристократів» (1790)



іл. 4 «Виграй 500 000 євро, не роблячи нічого, з маскою П. Фійон» (01.02.17)



іл. 5 «Франція на краю прірви» (19.04.2017)(19.04.17)



іл. 6 «Прикутий Фійон... зовсім не боляче» (23.03.17)



іл. 7 «Дружина кандидата в президенти Франції від партії «Республіканці» Франсуа Фійона» (08.02.17)



іл. 8 Робота Енн Дерен (14.02.17)

Стаття надійшла до редакції 26.05.2020
Стаття прийнята 20.06.2020